N°. 189.

DE GRONDWET.

1854.

VERSCHIJNT
Alle dagen, behalve Zon- en Feestdagen.

PRIJS DER ADVERTENTIEN:
Van een tot zes regels. . . . . ƒ 1.00.
Voor elken regel meer. . . . . „ 0.15.
Behalve de 35 cts. zegelgeld.

DINGSDAG 3 JANUARIJ.

UITGEVER-DIRECTEUR:
C. H. SUSAN, Jr., te 's Gravenhage.

Brieven franco aan het Bureau De Grondwet.
Jan Hendrikstraat, n°. 259.

ABONNEMENTSPRIJS:
Voor 's Gravenhage per 3 maanden . . . . . ƒ 4.50.
Voor de overige steden des Rijks . . . . . „ 5.50.

Hoofd-Bureau voor Ned. Oost-Indie:
VAN HAREN NOMAN EN KOLFF, te Batavia.
Prijs franco per Landmail voor Java en buitenbezittingen, 51
per jaar, met vooruitbetaling bij het nemen van het
abonnement ƒ 70, Ned. Cour.

Eene redevoering na de sluiting der discussie.

II.

De inleiding van des heeren VAN RAPPARDS redevoering is zoodanig door ons toegelicht geworden, dat wij thans wel kunnen overgaan tot de *redevoering* zelve, indien eeneenrijging van constitutionnele ketterijen en onwaardige insinuatiën den naam van redevoering ooit verdienen mogt.

Met beknoptheid, maar duidelijker dan ooit, hopen wij, zullen wij menig gewigtig punt behandelen, in die redevoering aangevoerd maar scheef voorgesteld. Wij zullen, om een woord van den heer VAN HALL te bezigen, die redevoering „uitkleeden„: en het stelsel, waarin, bij opvolging der daarin neêrgelegde beginselen, ook de heer VAN RAPPARD ons zoo gaarne zou terugbrengen, zal aan de Natie naakt worden voorgesteld.

De heer VAN RAPPARD begint aldus:

„De Grondwet kan in eenen monarchalen, maar ook in eenen republikeinschen zin worden uitgelegd en toegepast: in eenen monarchalen zin, wanneer men, erkennende dat de Souvereiniteit aan het Huis van Oranje is opgedragen, den Koning als hoofd van den Staat eerbiedigt; wanneer Ministers, zonder zich om hunne verantwoordelijkheid te dekken, achter den naam des Konings te verschuilen, die ministriële verantwoordelijkheid niet te baat nemen om hunnen wil in plaats van den wil des Konings te stellen.„

Wij weten nu ten minste, wat de heer VAN RAPPARD verstaat onder uitlegging en toepassing van de Grondwet in een monarchalen zin.

Vooreerst: men zou moeten erkennen, dat de souvereiniteit aan het Huis van Oranje is opgedragen (?) Hoe kan men erkennen dat, waaraan geen grondwettige zin te hechten is? Doch wij meenen, dat, wanneer wij het woord *monarchaal* bezigen, wij, bij de ontkentenis van de souvereiniteit, meer monarchaal gezind zijn, dan zij die steeds spreken van een woord, dat, in onze staatsinstellingen, nog zijne definitie zoekt. Waar ergens vindt de heer VAN RAPPARD iets geschreven, of bepaald omtrent die souvereiniteit van het Huis van Oranje, zoo het niet is in het brein van hovelingen en in de geschriften van de zich noemende anti-revolutionnaire partij? In Art. 12 van de Grondwet van 1815; in art. 11 van de Grondwet van 1840 en in die van 1848: *overal* leest men: „De *Kroon der Nederlamden* is en blijft opgedragen, enz.„ Dát begrijpen wij. Men is monarchaal, wanneer men het beginsel huldigt dat *de Kroon der Nederlanden* — een begrijpelijk voorwerp — aan de wettige nakomelingen van Z. M. Willem Frederik, Prins van Oranje Nassau, is en blijft *opgedragen*, om door hen *erfelijk* te worden bezeten; doch *overeenkomstig de bepalingen*, daaromtrent in de Grondwet zelve voorgeschreven. Dat artikel van de Grondwet is zelfs voor republikeinsche *toepassing* niet vatbaar; want toepassing van iets onderstelt het bestaan van dat iets, en het eerste beginsel eener republiek is immers: *geen Koning?* Hij dus, die de *Souvereiniteit* ontkennende, omdat zij niet bestaat, nogtans getrouw vasthoudt daaraan, dat *de Kroon der Nederlanden* is en blijft opgedragen aan de wettige nakomelingen van Z. M. Willem Frederik, is niet alleen monarchaal, maar is de eenig ware monarchaalgezinde naar de letter en den geest onzer Grondwet. Hij erkent daardoor — wat de Grondwet uitdrukkelijk wil — dat die Kroon, dat is: dat Koningschap, zoeals het dáár is omschreven, is en blijft opgedragen; dat alzoo de Grondwet, bij welke die opdragt is geschied en bestendigd, ook *boven* den Koning staat, zoodat gehoorzaamheid aan die Grondwet de eerste hulde is, die men den Koning zelven bewijst.

Maar zij, die, met verkrachting van de letter en den geest der Grondwet en van de geheele geschiedenis der vorming van ons Koningrijk, de woorden: „*de Kroon der Nederlanden*„ eigenmagtig schrappen en daarvoor in de plaats stellen: „*Souvereiniteit van het Huis van Oranje*,„ *zij* leven de Grondwet niet na, zij passen haar niet toe in monarchalen zin, maar in willekeurigen, absoluten zin. Zij werpen een soort van „*droit divin*„ op, bij ons onbestaanbaar en onbekend; zij schuiven in de plaats van een zuiver constitutionneel begrip een autocratisch, russisch begrip.

Een kamerheer, een stalmeester, een hoflakei moge van „*Souvereiniteit*„ van een Huis gewagen, omdat dit welligt meer passend is voor hun beroep; de heer VAN RAPPARD moge dat woord bezigen, welligt alléén om zijne redevoering in *de Nederlander* te zien opgenomen: in het parlement, op het staatkundig gebied gelden alleen de woorden van de wet der wetten: *van de Grondwet*. Monarchaal in den zin der Grondwet, zijn zij alleen, wij herhalen het, die aan de opdragt van *de Kroon* vasthouden en door hunne handelingen zorgen, dat die Kroon onschendbaar gehandhaafd blijve.

De eerbiediging van „den Koning als hoofd van den Staat,„ sluit in zich de eerbiediging van ons Staatsregt, krachtens hetwelk de Koning het hoofd van den Staat *is;* en men eerbiedigt dat regt *niet*, wanneer men valsche begrippen en instellingen wil schuiven in de plaats van de duidelijk, in de Grondwet uitgedrukte. Wanneer het ooit mogelijk ware, dat een Vorst aan soortgelijk syrenen-gezang gehoor gave: wat zou er dan worden van de *bepalingen*, *regten*, *vrijheden* en *waarborgen*, die de Grondwet niets slechts aan het Hoofd van den Staat, maar ook aan elk zijner onderdanen heeft opgelegd en verleend?

De *tweede* voorwaarde, die de heer VAN RAPPARD aanneemt als een vereischte ter toepassing van de Grondwet in een monarchalen zin is: „dat Ministers, zonder zich om hunne verantwoordelijkheid te dekken, achter den naam des Konings te verschuilen, die ministeriële verantwoordelijkheid niet te baat nemen om hunnen wil in plaats van den wil des Konings te stellen.„

Vruchtelooze moeite heeft de heer VAN RAPPARD zich gegeven, om, door negatieve woordvoegingen, eene stelling te scheppen, welke houdbaar zou zijn. Het eene deel der stelling ontzenuwt het andere; de eerste eisch maakt den tweeden krachteloos; het tweede verlangen vernietigt het eerste. Men leze en herleze de stelling: wat beteekent ze? Inderdaad, de heer VAN RAPPARD wordt dagelijks *meer* waard, zijne sophismen te doen plaatsen in *de Nederlander*.

Hij wil, dat de Ministers zich *niet* verschuilen achter den naam des Konings; dat zij hunne verantwoordelijkheid *niet* dekken: derhalve, dat zij, open en rond, zich verantwoordelijk stellen voor elke regeringshandeling. Niets is wenschelijker dan dat. Maar te gelijker tijd wil hij, dat die Ministers de ministeriële verantwoordelijkheid niet te baat nemen, om hunnen wil in plaats van den wil des Konings te stellen. Wij komen op de *uitdrukking* en de *voorstelling* van den werkkring der Ministers straks terug, maar vragen al aanstonds, hoe het denkbaar zij, dat de wil des Konings steeds overeenstemme met het gevoelen der Ministers; of dat Ministers, die dan waarlijk verantwoordelijk *willen* zijn, steeds den wil des Konings zouden *kunnen* volvoeren, indien die wil streed met hun gevoelen?

Wat wil eigenlijk de heer VAN RAPPARD? Een koning, wiens „wil„ alléén gebiedt — en hier moet op het woord *wil* gelet worden? — Dan verlangt hij een Koning, gelijk Rusland een Keizer en Turkije een Grooten Heer bezit; maar *niet* den Koning, wiens magt en bevoegdheid in de Grondwet is omschreven en door de ministeriële verantwoordelijkheid binnen zekere grenzen gebragt. Een Ministerie, dat de verantwoordelijkheid dragen *wil* en *kan* voor hetgeen van den Koning uitgaat? Dan *kan* de wil-alléén des Konings niet gelden, zoo lang de kunst niet is uitgevonden, om *tien menschen* steeds in volkomen harmonie, omtrent alle beginselen en alle vraagstukken, te brengen. — Eene regering van den wil-alléén des Konings en verantwoordelijke Ministers *voor de leus?* Dan komt de vraag te pas, of wij wenschen terug te gaan tot het regerings-tijdvak van Koning WILLEM I, die een hoflakei voor het Ministerschap geschikt achtte.

Wil de heer VAN RAPPARD het eerste, dan moeten de Ministers zich verschuilen achter den naam des Konings. Wil hij het tweede, dan moet het gevoelen der Ministers invloed uitoefenen op den wil des Konings. Wil hij het derde, dan werpt hij de Grondwet *omver*, en wat blijft er dan over van zijne verzekering dat hij „eenmaal die Grondwet daargestelde zijnde, wenscht die *getrouw* te zien *opgevolgd*, *nageleefd* en *toegepast!*„

Wanneer de heer VAN RAPPARD alzoo den *monarchalen zin* afhankelijk maakt, niet van de getrouwe naleving van hetgeen in onze Grondwet geschreven staat; maar van eene allerverderfelijkste en meest ongrondwettige stelling, die ons overbrengen zou in volle reactie, die van het constitutionnele Nederland zou wenschen te maken een autocratisch, absoluut geregeerde staat: niet minder *valsch* is het begrip, dat de heer VAN RAPPARD heeft van den eigenlijken werkkring van 's Konings ministers.

Er is zooveel reeds gesproken over dien werkkring, in verband tot de verhouding des Konings en de grondwettige, voor elken eerlijken Minister zwaar drukkende verantwoordelijkheid. Steeds schijnt men het vraagstuk zelf voorbij te streven; laat ons thans eene poging wagen, om het begrip van de zaak voor ieder duidelijk te maken.

De raadsman van de Kroon is geen *Hofbeambte*. Nooit is dit meer uit het oog verloren dan in de laatste maanden. Een hofbeambte is de particuliere dienaar des Konings. Gelijk elk huisvader de bevoegdheid bezit, om bedienden, die zijn wil niet volvoeren, die tegenspreken of zijne luimen niet volgen, heen te zenden: zoo heeft de Koning onbetwistbaar het regt, om van *hofbeambten*, van den hoogste tot den laagste, onvoorwaardelijke gehoorzaamheid, opvolging van al zijne bevelen, het stipt volvoeren van zijn *wil*, zonder eenige tegenspraak te eischen.

Niet alzoo is de verhouding van den Minister tot het geerbiedigde Hoofd van den Staat. De Koning heeft hem gekozen, om Hem te dienen tot raad — daarom heet hij raadsman van de Kroon; — om hem te helpen besturen den Staat — en daarom heet hij *Staatsdienaar*.

Een hofbeambte heeft geenerlei bevoegdheid, den Koning van raad te dienen. Hij voert ontvangen bevelen uit, en bij klagte of tegenspraak is zijn antwoord eenvoudig: „De Koning wil het: ik voldoe aan mijn last.„ Dúúr zou het evenwel een Minister, bij de Grondwet verantwoordelijk gesteld voor al hetgeen door hem wordt uitgevoerd, moeten betalen, wanneer hij zich tot dergelijk antwoord bepaalde, ingeval ooit de Koning — hetgeen niet gedacht *kan* of *mag* worden — voornemens kon geweest zijn, eenige onwettige of wederregtelijke daad te doen uitvoeren. *Waarom* heeft de Grondwet de Ministers verantwoordelijk gesteld? Om te zorgen, dat een of andere invloed, zich indringende tusschen de Kroon en hare wettige raadslieden, niet bewerke, dat ooit of te immer de wil alléén — dat is: *le bon plaisir* — de wet zou schrijven in het constitutionnele Nederland. Die voorzorg is zoo sterk uitgedrukt, dat, *zonder de ministriële mede-onderteekening*, geen koninklijk besluit of koninklijke beschikking kracht heeft.

Wat volgt uit dat alles?

Dat een *hof*beambte de dienaar des Konings, als particulier, is; dat een Minister is de raadsman des Konings, als Hoofd van den Staat. Dat een *hof*beambte, gelijk aan een Koninklijken dienaar, tot blinde opvolging der bevelen verpligt is; maar dat een Minister èn om de pligten die op hem rusten, ten einde het Vaderland en den Koning van nut te zijn, èn wegens het gewigt zijner verantwoordelijkheid, *in overleg* treedt met den Koning en Hem dient van *raad*.

Maar zoo ver dus geschiedt *de wil* des Konings, zoo dikwerf eene koninklijke handeling in den grondwetti-

gen, want is uitgevaardigd, want zoo dikwerf ook moet worden aangenomen, dat de Koning, die beveelt, en de Minister, die voor dit bevel zich verantwoordelijk stelt, één zijn van gedachte en wil; en ieder, die het waagde te treden in een onderzoek van hetgeen, uit eerbied voor de Kroon zelve, geheim moet blijven, namelijk: in hoever *de raad* van den Minister invloed had op *den wil* des Konings, dan wel of de redenen des Konings den Minister tot een ander gevoelen bragten: die dat deed, hij zou eene schendige hand slaan aan de waardigheid van het koninklijk gezag.

Van den *wil* eens Ministers *kan* nimmer sprake zijn. Tegenover en naast den *wil* des Konings, staan *de overtuiging* en *de raad* des Ministers. Zoolang de Koning die overtuiging en dien raad beamen kan, de Minister zal slechts zijn duren pligt jegens Vaderland en Koning vervullen, indien hij beiden met den betamenden eerbied doet gelden. Zoodra de Koning van oordeel is, dat Zijn wil niet langer kan worden in overeenstemming gebragt met de overtuiging en den raad des Ministers: de Grondwet geeft Hem de magt, om zich andere raadslieden te kiezen.

Een verantwoordelijk Minister, die in alles en altijd den *wil* ook van den besten en uitstekendsten Koning blindweg volvoerde, zou zijn Vaderland en zijn Koning verraden. Een Koning is een mensch gelijk wij. Hij *kan* met al de onderdeelen van het Bestuur, Hij *kan* met al de wetten des lands niet bekend of vertrouwd zijn; en zoodra nu een koninklijke wil openbaar wordt, onwetend strijdig met een aangenomen regeringsstelsel of met eene wet, de Minister is dáár, om den Koning dit met eerbied onder de oogen te brengen. En welke Koning zou, aldus voorgelicht, niet afzien van zoodanigen wil? En wie is er — behalve den heer VAN RAPPARD — die daarin zou zien het stellen van den *wil* des Ministers in de plaats van den *wil* des Konings? Neen, dat is eene handeling, den Minister ten duurste opgelegd; en wanneer hij haar verzuimde, de Koning zou de eerste zijn die hem daarvoor ter verantwoording zou roepen.

Dus de *monarchale zin* van den heer VAN RAPPARD.... God behoede Vaderland en Koning dat die ooit in toepassing worde gebragt!

Nu komen wij tot den *republikeinschen zin*. Hier begint de *inleiding* tot eene rijke serie van insinuatiën. Wij maken er een genoegen uit, dat gebied stap voor stap te volgen; want wij wenschen den heer VAN RAPPARD aan de Natie voor te stellen zoo als hij denkt, zoo als hij schrijft en zoo als hij is.

De *Maandelijksche Kronijk* (van de heeren Joh. Noman en Zn. te Zalt-Bommel) schetst maandelijks, wat, zoo buiten- als binnenlands, op het gebied der Staatkunde voorvalt. Met een helderen blik worden omvangrijke gebeurtenissen overzien en hare hoofdtrekken aan de lezers van dit maandwerk, op onderhoudende wijs voorgesteld.

In het jongste verschenen No. (15 December) vonden wij o. a. een overzigt van de, in de Tweede Kamer gehouden discussiën over de Begrooting, en wij meenen onzen lezers geen ondienst te doen, wanneer wij hun eenige zinsneden uit dit artikel mededeelen; ons voorbehoudende later nog meerdere fragmenten meer algemeen bekend te maken.

Wanneer wij enkele incidenten, waaronder zeer belangrijke, uitzonderen, dan zal men wat de posten der begrooting zelve betreft, uit de discussiën, die den 24 November aangevangen en den 13 December geëindigd zijn met de aanneming der wet op de middelen, niet veel nieuw licht ontvangen dan bereids uit de verslagen der commissien van rapporteurs en uit de regeringsantwoorden is kunnen geput worden. Eene hoofdstrekking scheen telkens den boventoon te houden, en zij is deze: blijkbare zucht, om gunstigen finantielen toestand te verbloemen en te verduisteren om twee redenen, zoo wij ons niet vergissen, 1° om den regtmatigen lof aan het afgetreden bewind te onthouden voor zijn, ook door hooger weldaden begunstigd, zuinig, ordelijk en eerlijk beheer, en 2°. om de zaak zoo voor te stellen, dat men in den waan kome, dat er in onze finantiële positie van den oogenblik, geen plaats is tot toelating van het voorstel der 9 leden tot afschaffing van sommige belastingen. Van daar die klagten (let wel van de zijde der ministeriële leden) over voortdurende vermindering van inkomsten en verhooging en uitbreiding van uitgaven. Van daar dat tafereel van wisselvalligheid van alles, wat tot dusver zeker was; van daar dat te hulp roepen van den strijd in het Oosten, zoodat er inderdaad oogenblikken waren, dat men, niettegenstaande het heldere gazlicht, in de zaal ontstoken, wanen moest in eene chambre obscure verplaatst te zijn. De heer van Goltstein vooral heeft dat peremptoire betoog een en andermaal geleverd en bij de algemeene en bij de afzonderlijke discussien, en het was zoo verrassend, dat menig lid de verklaring moest afleggen dat zoo iets *geheel nieuw* was. Zelfs de ministers, hoeveel belang ook stellende in het *resultaat* van het betoog konden het toch zoo gaaf niet toegeven, dat wij op eenmaal in zoo schrikkelijken finantiëlen nood verkeerden, nadat eenige dagen te voren nog geld voor amortisatie was besteed, en nadat bij de Handelmaatschappij gebleken was, wat zoo al bespaard was en nog zou worden. En inderdaad men moet ziende blind willen zijn of door partijzucht gedreven worden, om den gunstigen finantiëlen toestand te miskennen, waarin wij ons sedert eenigen jaren bevinden, en men moet den betoogtrant b. v. van redenaars als van Deinse en Sleeswijk Vening en Donker magtig zijn, om met den heer van Goltstein te demonstreren dat onze uitgaven voortdurend *vermeerderen* en onze inkomsten voortdurend *verminderen*. Wij zullen het betoog niet kunnen volgen maar beweren toch, dat de heer van Leenep, zoo al niet op de stelling, dan toch op de woordvoeging er van gegronde aanmerking zou moeten maken. Wij vragen toch, vooral met het oog op dat woordeke *voortdurend*, hoe de heer van Goltstein meent dat men *zonder* schulden te maken, maar integendeel schuld *delgende*, uitgaven zal kunnen *vermeerderen*, als de bronnen tot die uitgaven »voortdurend *verminderen*«? Wij houden die thesis dan ook letterlijk mislukt en zeggen buitendien *nego majorem, nego minorem, nego consequentiam*; maar, gelijk wij zeiden, met het voorstel der 9 leden in het verschiet, kon men wel eene wiskunstige en logische ketterij tegenover eene »politieke demonstratie« stellen.

Nederlanderachtigheden.

De *Nederlander* wijdt, gelijk de meeste dagbladen een retrospectiven blik aan de politieke gebeurtenissen in ons land, over het afgeloopen jaar.

Het artikel is, naar ouder gewoonte, over het algemeen eene aanwijzing van citaten, uit vroegere N°'s van *de Nederlander* overgedrukt. Op die wijze vermijdt men in consequentien; maar ovoverzedigt, naar onze meening, zijne lezers.

De citaten hebben betrekking op 1°. den val van het Ministerie Thorbecke; 2°. de verklaring van 26 April; 3° de wet op de kerkgenootschappen; 4°. het voorstel der negen leden.

Omtrent de wet op de kerkgenootschappen, blijft *de Nederlander* nog steeds bezorgd:

»Deze bezorgdheid is niet vervallen, nadat de bedoelingen van het Kabinet door latere handelingen of houding toegelicht zijn. De wet is niet geweest *teeken* en *begin* eener *gewijzigde politiek*; maar veeleer een middel om, na het sussen van hetgeen enkel als gevaarlijke opgewondenheid beschouwd werd, door *inactie* en *transactie* elken strijd, zoo veel mogelijk, te ontgaan!«

Naar het schijnt, behoort ook *de Nederlander* tot degenen, voor wie de »*tegenovergestelde rigting*« nog altijd iets duisters heeft, ondanks de gerustheid, waarin de heer VAN HALL verkeert, dat dit *bij allen* overbekend is.

Wat het voorstel der negen leden betreft, *de Nederlander* gelooft dan nu toch ook, dat de Regering *te kort geschoten is* in hetgeen van haar, al is het op antirevolutionnairen trant, verwacht moest worden. Men leze slechts:

»Een bij uitnemendheid treffend bewijs der nadeelige strekking van evangelisch overleg. Indien het Ministerie, aan *eigen oorsprong* en aan *Nederlandschen volksgeest* gedachtig, eene meer *nationale* (staatkunde gevolgd, dan zou eene *verslagene* (hoewel niet, gelijk men gezegd heeft, *versletene*) rigting niet zoo grondig, met ontduiking, ter ontduiking, van eigen verantwoording en rekenschap, aanvallenderwijs te werk zijn gegaan.

Merkwaardige woorden!

De constitutionnele rigting is niet *versleten*, zij is slechts *verslagen*. Het schijnt, dat de *Nederlander* zijn vijand niet te ligt begint te tellen; dat geeft ons moed. Na de eerste April-vlagen heette het: de liberale partij is van den Nederlandschen bodem weggevaagd!

Het Ministerie had *zelf* een voorstel tot verligting van lasten behooren te doen? *Na* de verwerping komt dus de erkentenis achteraan, dat *de finantiële bezwaren* uit de lucht waren gegrepen!

Het ministerie had dit moeten doen. Waarom?
Gedachtig aan *eigen oorsprong*,
aan den *Nederlandschen volksgeest*.

De *eigen oorsprong* is drie kwart anti-revolutionnair geweest. Het anti-revolutionnaire beginsel is derhalve: *verligting van lasten?* Eilieve, waarom hebben dan de anti-revolutionnairen TEGEN hun *eigen beginsel* gestemd: die heren, die tot vervelens toe herhaalden, dat zij het Ministerie slechts ondersteunen »naar de eigenaardigheid hunner beginselen!«

De *Nederlandsche volksgeest*. Wij wenten daarvan acte. *De Nederlander* erkent alzoo, dat *Nederlandsche volksgeest* homogeen is, althans wat het punt betreft van belasting-vermindering, met de niet *versletene*, maar dan toch *verslagene* constitutionnele rigting. Welnu, *de Nederlander* geeft ons de beste hoop, dat de verslagene zich nog wel eens oprigten zal.

Het gevoelen van de *Nederlander* over den val van het Ministerie THORBECKE en over de verklaring van 26 April, behoeven we niet te herhalen. Het is genoeg bekend.

Alleen vinden wij het wel wat »eigenaardig«, wanneer *De Nederlander* ten slotte verwacht, dat de *Roomsch Katholijken* hunne adhaesie zullen schenken aan de hoofdgedachte, die de April-beweging in het leven riep!!

Zeer bescheiden, meenen *wij*, dat die eisch wat al te overdreven mag heeten!

Wij wenschen te constateren, dat *De Nederlander*:

a. heeft *opgehouden* met de beschuldiging vol te houden, dat de negen voorstellers, bij de behandeling der Begrooting, 's lands belangen zouden hebben verwaarloosd; negatieve schuldbekentenis, het hoogste, dat te verwachten was;

b. niet antwoordt op de polemiek, die bereids de *N. R. Ct.*, *de Echo*, *de Tijd*, wij en vele andere dagbladen geopend hebben over het voorstel, ondanks *de Nederlander* het eerst zijne blijdschap te kennen gaf, dat de discussie in de dagbladen zou worden *voortgezet*.

Zou het Ministerie bijv. aan de geheele ministriële pers en dus ook aan *de Nederlander* eene motie van orde hebben opgelegd, *om de discussien te sluiten*?

De »*verslagene*« rigting staat, in de dagbladpers, wel toegerust, op.

De »*overwinnende*« rigting is stil als het graf.

Wie of wel in waarheid de verslagene rigting zou zijn?

Merkwaardig is het oordeel, dat een liberaal-protestantsch leeraar (in *de Morgenster* van den 27 Dec.) over de anti-revolutionnaire partij uitbrengt,

»Wij gelooven het pligt te zijn, te waken waar gevaar de gemeente dreigt. En dat is niet denkbeeldig. Wij herhalen niet wat Dr. van Campen onlangs heeft aangewezen, wat het doel is van Mr. Groen en de zijnen. Wij herinneren slechts tot staving van ons gevoelen daaraan. Wij voegen er bij, *dat ieder oordeele en toezie*, die het wèl meent met de gemeente, *wat te wachten zij van die partij*, wier hoofdleider een man is, wiens schriften, wiens redevoeringen in de vergaderzaal, wiens bemoeijingen meestal duister en dubbelzinnig zijn, en weinig de zachtheid, de liefde, de opregtheid van den Christen ademen; van eene partij, die onder de leuze van voor de waarheid te strijden (wij weten niet of er ook andere bedoelingen achter verborgen liggen), geene middelen ontziet, om haar doel maar te bereiken; die zelve onderling verdeeld in gevoelen, toch in 't geheim naauw verbonden is, die in 't geheim hare plannen beraamt, die haar wel geordende correspondentie heeft, alom hare zendelingen; die vleit en smaadt, die driestweg de beste en braafste leeraars in hunne gemeenten, door geschriften en afgevaardigden, voor ketters en ontrouwe dienstknechten, voor godloochenaars en misleiders uitkrijt. Die zelf de waarheid van de geloofsbelijdenissen loochenende, anderen bij 't minst verschil van hunne leer, als Schriftverdraaijers voorstelt; die afscheiding vroeger bevorderde, en nu weêr veroordeelt. Die opwekt in de Kerk te blijven, om zooveel te beter later anderen daaruit te kunnen zetten; die reeds geruimen tijd heeft gewerkt, om in kerkeraad en kerkbesturen hare trawanten te stellen; die reeds, gelijk men zegt, hare belijdenis gereed heeft, waarbij ieder zal moeten zweren, als zij, veelhoofdige Paus, zich zal verheven hebben tot hoofd der Kerk, of daarin de meeste magt verkregen; die meedoogenloos de leeraars en opzieners bannen zal, die zich daar niet meê vereenigen; die voor Israel bidden en geld verzamelen wil, maar daarmede jammerlijk orthodoxisme drijft; die met Rome zich verbroedert, al heet zij tegen Rome over te staan; die al reeds zooveel twist en verdeeldheid heeft gestookt; en voor duizenden de Evangelie-prediking zegenloos gemaakt, en het werk van zooveel trouwe Evangelie-dienaren verijdeld heeft.....«

Naar het schijnt denken *alle* partijen, *alle* rigtingen, zoo staatkundige als godsdienstige, *gelijkelijk* over de woelingen en de oogmerken der anti-revolutionnaire partij. Men kent het spreekwoord: »men hakt geen hout of er vallen spaanders;« en wanneer nu het uitgebragte oordeel slechts één honderdste waarheid bevatte, er zou voldoende grond zijn, om de anti-revolutionnaire partij als de ramp des Vaderlands te blijven beschouwen.

Buitenland.

ENGELAND.

Van de zijde der arbeidslieden van Preston was een adres aan den minister van binnenlandsche zaken gezonden om hunne zaak bij hem te bepleiten en zijne tusschenkomst in te roepen. Lord Palmerston heeft van deze gelegenheid gebruik gemaakt om (gelijk reeds vroeger gemeld is) de arbeidende volksklasse te wijzen op de volkhuishoudkundige wet, die het dagloon bepaalt, en heeft bij een schrijven van den 24sten dezer hoofdzakelijk het volgende doen antwoorden:

»Lord Palmerston heeft met deelneming in den toestand der adressanten hunne memorie gelezen; ook erkent hij gaarne dat zij met bezadigdheid en gematigdheid opgesteld is; hij is echter tot zijn leedwezen niet in staat tusschenbeide te treden, om het kwaad te verhelpen. Zonder veel omstandiger narigten dan hij thans bezit, kan hij zich geen juist oordeel vormen aangaande de punten in geschil tusschen het werkvolk en de werkgevers; en als lid des bewinds heeft hij geen regt noch magt, om zich met de zaak te bemoeijen.

»Dit zoo zijnde, wilde de minister zich alleen veroorloven, eenige punten vriendschappelijk aan de adressanten in overweging te geven. Zij moeten niet uit het oog verliezen dat, daar arbeid eene koopwaar is en met elke andere koopwaar is gelijk staat, zijne geldwaarde op de markt moet worden geregeld door dezelfde algemeene beginselen, welke de prijzen van andere koopwaren beheerschen; en dat onder deze beginselen de productiekosten en de verhouding tusschen aanvrage en aanbod den meesten [illegible] kosten spreek ten aanzien van den arbeid, bepaalt men den prijs der levensbehoeften, en de rede tusschen aanvrage en aanbod is grootelijks afhankelijk van de gedurige wisseling der volksbedrijvigheid in het algemeen. Het zou meer wenschelijk zijn, dat zoowel het werkvolk als de werkgevers deze algemeene oorzaken stil en trapsgewijze lieten werken en naar hun over lieten van tijd tot tijd het juiste bedrag van het geldelijk loon voor arbeid billijk te regelen; en het kan naauwelijks betwijfeld worden, dat door inschikkelijkheid aan beider kanten, door wederzijdsche en wederkeerige welwillendheid, die regeling over het algemeen telkens tot stand zou kunnen komen zonder, dat men de toevlugt nam tot zoo schadelijke middelen als arbeidstakingen en het sluiten der fabrieken.

»Men zal welligt zeggen, dat in tijden wanneer, overeenkomstig de bovenbedoelde algemeene beginselen, eene verhooging van het werkloon billijk zou zijn, die verhooging te lang vertraagd en de arbeidsman alzoo onbehoorlijk aan gebrek blootgesteld zou kunnen worden indien de regeling overgelaten werd aan de trapsgewijze werking van inschikkelijkheid en goedwilligheid. Doch men daarentegen niet wijzen op de uitwerking van

beurtenissen van den laatsten tijd, om te doen zien dat zelfs zoodanige ongelegenheden minder drukkend zouden zijn dan het kwaad, dat uit algemeene uitgebreide arbeidsstakingen voortkomt? Dit kwaad is veelvuldig en groot.

De staking van den arbeid berooft de werklieden van hun loon en in zooverre van hun bestaanmiddel. Van den anderen kant vermindert zij de productie en tenzij de markten juist op dat oogenblik overstelpt zijn, geeft zij aan den buitenlandschen producent eene voordeelige stelling, waaruit zij later welligt niet zoo gemakkelijk weder verdrongen kan worden. En zoo de arbeidsstakingen te veelvuldig of te langdurig moesten worden, zou het kunnen gebeuren dat een gedeelte van dat kapitaal, hetwelk nu dient om den arbeid binnen 's lands te voeden, overgebragt werd naar andere landen, tot nadeel voor de Britsche nijverheid; dat dit geene ongegronde onderstelling is, blijkt uit het feit dat Britsche fabrieken opgerigt zijn in België, in Frankrijk en in Mexico.

«Deze algemeene beschouwingen aan het oordeel der adressanten onderwerpende, wil lord Palmerston geen gevoelen uitspreken over het eigenlijke geschilpunt; maar hij verzoekt de werklieden dringend geen gehoor te geven aan de opgewondenheid en bitterheid, die maar al te ligt door eene worsteling worden opgewekt, en zoo mogelijk, in schikking met de werkgevers te treden.»

Men zegt thans weder, dat de regering in de eerste helft van het volgende jaar het decimale stelsel in het muntstelsel zal invoeren.

— De groote Schaakpartij, die te Londen tusschen de heeren Harwitz en Lowenthal is gespeeld, is eindelijk afgeloopen. De eerste heeft daarbij de overwinning behaald. De daarover aangegane weddingschappen zijn gedurende den strijd al grooter en grooter geworden. In geheel bedragen zij 11,000 p. str.

FRANKRIJK.

De fraaije brug van Austerlitz, sedert verscheiden jaren nutteloos hersteld, zal nu afgebroken en in steen herbouwd worden.

— Bij gelegenheid van het nieuwejaarsfeest zullen er vele bevorderingen bij het leger plaats hebben. Insgelijks zullen aan hetzelve vele ridderorden uitgereikt worden.

— Prins Napoleon heeft de commissie gepresideerd voor de groote tentoonstelling van 1855, en daarin voorlezing gedaan van de decreten, waarbij de commissie benoemd wordt.

— Volgens het maandelijksch overzigt, waren er op het einde van Nov. ll. 303 beetwortelsuikerfabrieken in werking, zijnde 34 minder dan in diezelfde maand van 1852. De hoeveelheid gefabriceerde suiker was 35,051,353 kilogr., zijnde 110,870 kilogr. minder dan op hetzelfde tijdstip van het vorige jaar. Men weet, dat die vermindering een gevolg daarvan is, dat vele suikerfabrijken zich, bij de duurte van den brandewijn, tot het stoken van rum uit de beetwortel hebben toegelegd, hetgeen thans groote winsten oplevert.

— Zij, die met de ineensmelting van de beide takken der Bourbons ingenomen zijn, spreken van een brief, dien de Hertog van Nemours aan den heer Guizot zou hebben geschreven aangaande de zoggenaamde *fusie.* De Hertog, na daarin zijne vreugde aan den dag gelegd te hebben over hetgeen te Frohsdorf gebeurd is, wenscht zich met deze vereeniging geluk, daar volgens dezen, hieruit, zooal niet tegenwoordig, dan toch in de toekomst gelukkige gevolgen voor Frankrijk zullen voortvloeijen.

Volgens dezelfde vrienden der vereeniging, zou lord Palmerston de eenige zijn onder de Engelsche ministers, die met tegenzin de bijeenkomst te Frohsdorf gezien had.

HAMBURG.

In het afgeloopen jaar is het getal zeeschepen, in deze stad binnen geloopen, tot 404 gestegen, terwijl het in 1841 maar 193 bedroeg. Die laatste hadden gemiddeld 82 lasten inhoud, en zeker niet boven de 200; thans is elk schip, door een genomen van 100 lasten en gaan 28 schepen zelfs 200 te boven.

PORTUGAL.

Volgens een schrijven uit Lissabon van den 19 Dec. aan den *Morning Herald*, zoude men in Portugal zeer gaarne zien, dat de toekomstige Koning eene reis deed in Engeland en België. Volgens ditzelfde schrijven zou Lissabon rustig blijven tot aan den dood van Saldanha. Doch zoo hij kwam te sterven of zijn ontslag nam, zou er niemand gevonden worden om hem behoorlijk te vervangen.

RUSLAND.

Bladen uit Berlijn berigten, dat de keizer van Rusland zijn geheele leger mobiel heeft verklaard, en zij melden dat binnen weinige dagen eene keizerlijke proclamatie te Petersburg zal verschijnen, waarin de ijver en de vaderlandslievende toewijding van vroegeren en tegenwoordigen tijd der Russen worden erkend er voor het vervolg ingeroepen. Volgens eene schatting in genoemde bladen zou het Russische leger, als het geheel mobiel zou zijn, over de twee millioen man tellen, met een artillerie — park van 1000 stukken in 125 batterijen.

TURKIJE.

Het Fransche regeringsblad bevestigt de aanneming door de Porte van de voorstellen, welke haar zijn aangeboden tot hervatting van de onderhandelingen; maar het doet zulks op eene zoo onbestemde, korte wijze, dat men onmogelijk de strekking van die aanneming kan bepalen, en men als het ware nog in de onzekerheid blijft, wat de Porte eigenlijk besloten heeft. «De Divan (zegt de *Moniteur*) is in volkomen overeenstemming met de vertegenwoordigers van de vier mogendheden over de voorwaarden, waarop de Porte op eene eervolle wijze tot herstel des vredes zou kunnen medewerken.» Dit is der aanstaande fondsen ten beurze te Parijs en te Londen daarop dan ook gedaald. Intusschen heeft daartoe ook bijgedragen de inhoud van onderscheidene vertoogen in Fransche en Britsche ministeriele bladen. De laatstgemelde vooral zijn zeer oorlogzuchtig en meenen, dat juist de aanneming van de bedoelde voorwaarden door de Porte de kans tot schikking nog onmogelijker maakt. Want daarbij geldt het onder anderen de afschaffing van de oude verdragen met Rusland en die traktaten maken juist den grond der zaak uit; men berekent dan ook dat Rusland hieromtrent niet zal noch kan toegeven. Ook vermeenen de Engelsche bladen steeds, dat de zaak te verre gevorderd is, dat loutere verklaringen niet meer baten, en bij wijze van gerucht wordt alleen nog maar van een ultimatum gesproken, dat door de zeemogendheden aan Rusland zou gesteld zijn, en waarop uiterlijk den 15 Januarij antwoord zou worden verwacht. Doch ook daaraan wordt weinig geloof gehecht. De hoofdinhoud der betoogen van de Londensche bladen is, dat de tijd is gekomen, waarop het Westen zich moet doen gelden, om Turkije, en zeker de Christen-onderdanen daarvan, onder het algemeen Europesch volkenregt te brengen; dat de zeemogenheden gereed zijn daartoe tot handelen over te gaan; dat zij ervaren dat Oostenrijk hiertoe niet mede wil werken; maar dat zij allezins hoop hebben, dat Pruissen daartoe wel zal overgaan, en zich daardoor zijne onafhankelijke stelling en invloed in Duitschland zal waarborgen.

Het Engelsche ministerieel Avondblad doet eene nieuwe grief als 't ware van Engeland kennen, te weten «het verlies van een zijner handelsvaartuigen bij Sinope, zonder vooraf verwittigd te zijn van het gevaar,» en voorts komt het ook op tegen den Russischen voorslag aan Zweden, om de Oostzee te sluiten. «Als die twee zaken gegrond zijn, dan blijft er niets anders over voor de orde in Europa en Engelands belang, dan te toonen, dat ze niet geduld kunnen worden.»

Ook gewaagt de *Times* er van, dat Lord Dudley de Stuart naar Konstantinopel is vertrokken, om de Porte over te halen de dienst der Polen aan te nemen, en wel, zoo als men in het berigt er bij leest, «ten einde de desertie van Polen uit de Russische gelederen te bevorderen.»

Uit zulke feiten, als zij gegrond zijn, en men kan er bij het gewoonlijk wel onderrigte van den *Times* naauwelijks aan twijfelen, kan men ontwaren, hoe verre de bitterheid in dit geschil reeds gedreven wordt.

Hetzelfde blad meldt in zijn jongste Nr., dat de heer de Portalis, vroeger Pruissisch gezant te Konstantinopel, te Londen met eene speciale zending over de Oostersche zaken is aangekomen, en het blad hoopt, dat de zamenstemming der vier mogendheden daardoor nog zal kunnen begunstigd worden; maar dat in ieder geval, Pruissen zijne ware belangen zal inzien, en zich voor goed aan Ruslands invloed onttrekken, en in een vraagstuk, dat geheel de wereld kan omvatten, aan de Westelijke zijde zal houden, waar zijne plaats en beteekenis in de rij der volken het roepen.

Uit den toon en de strekking van een en ander, kan men opmaken, dat er werkelijk eene crisis, vooral tusschen Engeland en Rusland op handen is, en met de meeste belangstelling worden nadere berigten uit de Levant te gemoet gezien, daar gedurig gewezen wordt op nadrukkelijke bevelen, die gegeven zijn, en die terstond moesten worden uitgevoerd.

Aan het *Augsburger dagblad* wordt van den 24 December uit Londen geschreven: «De grondslag, waarop de verbonden mogendheden voornemens zijn te handelen, is de volgende: men zal gewapend bezit van de Zwarte Zee nemen en die zoo lang bezet houden tot dat Rusland de Donau-vorstendommen blijft bezetten. De kruisende Engelsche en Fransche schepen erlangen het bevel, elk Russisch oorlogschip, dat uit eene haven poogt uit te loopen, aan te houden en naar de plaats, van waar het uitgeloopen is, terug te zenden. In geval van tegenstand wordt geweld gebruikt en het Russische schip genomen. Deze handelwijs onderscheidt zich van eene wezenlijke blokkade in zoo verre, dat de Russische handelsvlag niet aangetast wordt en de onzijdige handel in den Pontus geene stoornis lijde.»

Dit berigt is waarschijnlijk nader bij de waarheid dan men denkt, daar het Augsburger blad dikwijls juiste opgaven wegens het verhandelde in den Raad en bij de diplomatie te Londen geeft, eerder zelfs, somwijlen dan de Engelsche bladen.

Binnenland.

's Gravenhage, 2 Januarij.

De Opper-Ceremoniemeester heeft bekend gemaakt, dat het Hof den rouw zal aannemen wegens het overlijden van H. M. de Koningin van Portugal, voor den tijd van veertien dagen, te weten eene week den middelbaren en eene week den ligten rouw, met ingang van den 3den Januarij.

—

Z. M. heeft benoemd: tot griffier bij het kantongeregt te Elst, G. van der Horst, thans die functien waarnemende, en tot regter-plaatsvervanger in de arrond.-regtbank te Alkmaar, jhr. mr. J. H. van Foreest van der Palm, advocaat aldaar.

—

Z. M. heeft aan de referendarissen bij het Kabinet des Konings, de heeren jhr. mr. F. L. W. de Kock en mr. E. A. Berckmans de Weert, verleend den personelen titel van secretaris bij het Kabinet des Konings; aan den heer J. A. graaf van Byland, op zijn verzoek eervol ontslag verleend als ontvanger der registratie en Domeinen te Tilburg, en benoemd tot ontvanger der directe belastingen en accijnsen te Oploo c. a. den heer W. E. N. Muskeijn, thans commies der 1ste klasse van 's Rijks belastingen te Steenbergen.

—

Z. M. heeft pensioenen ten laste van den Staat verleend, 1°. aan G. Gerrits, gewezen vaste loods op het groot Noordhollandsch Kanaal *f* 129; 2°. aan B. F. Suerman, emeritus-hoogleeraar in de faculteit van geneeskunde aan de hoogeschool te Utrecht *f* 2750; en 3°. aan J. W. Gulikers, gewezen leeraar aan het athenaeum te Maastricht *f* 666.

—

Z. M. heeft een tarief goedgekeurd, voor het overbrengen van berigten langs de lijn der Nederlandsche telegraafmaatschappij tusschen Amsterdam en het Nieuwediep, tengevolge waarvan de prijs zijn zal: van Amsterdam naar het Nieuwediep en omgekeerd van 1 tot 25 woorden *f* 1; van 26 tot 50 woorden *f* 2,00 en van 51 tot 100 woorden *f* 3,00.

—

Op 27 December jl. is de vergunning ingetrokken, welke den 9den Julij 1853 aan de heeren Jan Willem de Groot en L. de Groot, onder de Firma van J. W. de Groot en Comp. te Vreeswijk, tot wederopzegging werd verleend voor eene stoombootdienst van Arnhem op Rotterdam en tusschenplaatsen, tot vervoer van reizigers, goederen en vee.

—

Op 27 December jl. is aan de heeren Dufour en Schoonhein, te Utrecht, volgens beschikking van den 23sten Augustus 1853, concessionarissen van eene stoombootdienst tot het slepen van schepen van Rotterdam naar Arnhem en tusschengelegene plaatsen, op hun verzoek vergund, met deze sleepdienst ook goederen te vervoeren.

—

Z. M. de koning en HH. KK. HH. prinses Frederik en prinses Marie hebben eergisteren avond de godsdienstoefening in de Waalsche Kerk, onder het gehoor van den weleerw. heer Ds. Boucher bijgewoond.

H. M. de koningin en HH. KK. HH. prins en prinses Hendrik der Nederlanden hebben de godsdienstoefening in de groote Groote kerk bijgewoond onder het gehoor van den weleerw. heer Ds. Molenaar.

—

* HH. MM. de koning en koningin benevens HH. KK. HH. prins en prinses Hendrik en prins en prinses Frederik en de jeugdige prinses Marie hebben gister ochtend de godsdienstoefening in de kloosterkerk bijgewoond, onder het gehoor van den weleerw. heer Ds. Koetsveld.

—

* Gister middag heeft er bij HH. MM. den koning en de koningin receptie plaats gehad van de leden der koninklijke familie, 's konings Militair Huis en van de heeren en dames behoorende tot het gevolg van 's konings Huis.

—

* Gisteren middag heeft er bij H. M. de Koningin-moeder familie diner plaats gehad dat ook door Z. K. H. de prins van Oranje voor de eerste maal werd bijgewoond.

—

* Men verneemt, dat de heer Mr. H. Provó Kluit, aanstaanden Zaturdag als lid van den Hoogen Raad der Nederlanden plegtig zal worden geïnstalleerd.

—

* Morgen, Dingsdag, ten een ure zal de gemeenteraad alhier voor het eerst in de nieuw gebouwde vergaderzaal eene zitting houden.

—

Men leest in het *Weekblad van het Regt* het volgende:

«De commissie van 24 September heeft in de afgeloopen week haar eerste verslag ingediend aan den minister van Justitie, dat is, de grondslagen voor eene toekomstige regterlijke organisatie. De minister zal daarover nu in overleg treden met de commissie; en van de vraag, of men het daarover zal kunnen eens worden, zal het vermoedelijk afhangen, of de arbeid verder zal worden voortgezet. Welke de grondslagen der commissie zijn, is niet bekend en kan ook niet bekend zijn, als wij wel onderrigt zijn, men is overeengekomen, om die zorgvuldig geheim te houden. Wij hebben echter reden, om te veronderstellen, dat zij werkelijk afwijken van die van het bekende verslag van 1848. Wat hiervan zij, de wensch van den briefschrijver *Paulus*, in de *Themis*, die, vermoedende, dat het nog wel eenigen tijd duren zou, eer de representatie weder aanving, wel eens zou willen weten, hoe het daar achter de schermen toegaat, heeft voor als nog weinig kans om vervuld te worden.»

—

Bij de heeren Gebroeders Belinfante, alhier, is dezer dagen de 29ste jaargang van de *Nederlandsche Residentie en 's Gravenhaagsche Stads-Almanak* in het licht gegeven.

Op nieuw is dit reeds zoo belangrijke en volledige werk door de uitgevers met vele voor het algemeen nuttige mededeelingen verrijkt, terwijl menige rubriek is bijgevoegd of uitgebreid en verbeterd. Wij willen slechts wijzen op de berigten nopens spoorwegen, telegrafen, Maatschappijen en vereenigingen, de regterlijke magt en de belangrijke, — en wij zeggen het der redactie gaarne na, — duidelijke en naauwkeurige statistieke mededeelingen voor Nederland en zijne kolonien, benevens menige andere mededeeling.

Een en ander moge ten bewijze strekken, dat de Redactie en Uitgevers noch moeite, noch opoffering sparen, om dit Handboek meer en meer ten nutte van het publiek te doen strekken, ook dit zeggen wij gaarne der Redactie na en wij koesteren de hoop, dat zij daarvoor door een ruim debiet althans eenigermate zal worden beloond.

—

In ons N°. 184 hebben wij medegedeeld dat eene Hollandsch-Belgische Maatschappij van de beide gouvernementen concessie heeft gevraagd, zonder waarborg van interest, voor den aanleg van een spoorweg van Kulk naar Maastricht, langs den regteroever der Maas, in verband met de Belgische en Duitsche spoorwegnetten.

Het *Journal du Limbourg* deelt daaromtrent de volgende bijzonderheden mede:

«Deze weg, die de eenige is, welke tusschen de twee uiteinden behoorlijk kan worden aangelegd, volgt steeds den regteroever van de Maas en lost het moeijelijke vraagstuk op, om in die rigting eenen *zeer veiligen en zeer goedkoopen* spoorweg aan te leggen.

„Hij verwerft dan ook de levendigste goedkeuring onder de oeverbewoners, die daarin een nieuw element van welvaart zien voor hunne uitgebreide en belangrijke nijverheid, als exploitatie van steenkolenmijnen, suikerraffinaderijen, distilleerderijen, steengroeven, spijkerfabrieken, kalkbranderijen, enz.

„Hij verbindt niet alleen Maastricht aan Luik, maar stelt ook de meest regtstreeksche communicatie daar tusschen ons hertogdom en het groot-hertogdom Luxemburg, over Namen of later door de geprojecteerde linie van Huy naar Hubinne, tusschen onze stad en den Rhijn, door de aansluiting, die de Straatsburger en Luxemburger Maatschappijen gewis zullen tot stand brengen tusschen onze stad en Roermond en Venlo, enz., daar de Maatschappij, die de concessie vraagt, belooft heeft die verlenging onmiddellijk te laten opnemen, om daardoor aan de groote Nederlandsche liniën de hand te kunnen reiken.

„Het geprojecteerde station te Maastricht ligt in de nabijheid van den geconcessionneerden Akener en Hasselter spoorweg. Het Luiker station zal zoodanig gelegen zijn, dat het nog digter bij het middenpunt van de stad zal zijn dan het station van Longdoz, waarmede het echter verbonden zal zijn, zonder dat de gewone circulatie op de wegen, die men in de omstreken van de stad doorsnijdt, zal worden belemmerd."

Men verneemt, dat de heer graaf van der Duyn, als raad van legatie te Parijs den heer baron van Aerssen Beijeren van Voshol zal vervangen.

De minister van Binnenl. Zaken heeft beslist in de quaestie van het gemeentebestuur te Opsterland, provincie Friesland, dat het regt van voordragt van een openbaar onderwijzer te Gorredijk, niet behoort aan burgemeester en wethouders, maar dat alleen de gemeenteraad daartoe de bevoegdheid bezit. Men zal dus of tot een nieuw vergelijkend examen moeten overgaan, of denzelfden persoon voordragen, waarover geene quaestie schijnt te bestaan.

Ten gevolge van de benoeming van den heer mr. H. Provó Kluit, tot lid van den Hoogen Raad, zijn de functien van burgemeester van Amsterdam voorloopig opgedragen aan den oudsten wethouder, Jhr. mr. J. van Iddekinge.

In het begin dezer maand is door den agent van het Engelsche comité te Madrid eene memorie aan den Spaanschen Minister van Finantiën ingediend, met betrekking tot de zoogenaamde coupons-certificaten. De heer baron van Grovestins, Nederl. gezant te Madrid, heeft daarop, bij afwezigheid van eenigen gedelegueerde der Nederl. fondsenhouders, bij officieuse missive de memorie van den Engelschen agent krachtig ondersteund, maar ook op nieuw ernstig aangedrongen op eene billijke regeling der zoo zeer mishandelde 3 pct. uitg. schuld van 1831 (Deuda deferida de Hollanda).

Volgens de toezeggingen van den Minister van Buitenl. Zaken te Brussel, aan het Belgisch comité gedaan, zou de gezant van Belgie hetzelfde doen.

Te Muntendam is eene vereeniging tot stand gekomen, om aan arme en minvermogende schoolkinderen boterhammen uit te deelen; de contributie is bepaald op *een cent* daags en heeft vele deelhebbers gevonden.

De Heer A. H. A. Ekker, praeceptor aan het gymnasium te Utrecht, heeft het beroep tot rector te Kampen aangenomen.

* De commissie van beheer en toezigt over de droogmaking van het Haarlemmermeer heeft de gegadigden verwittigd, dat zij zal overgaan tot den vijfden verkoop, gedurende eenige achtereenvolgende dagen, van eene groote partij gronden van den Haarlemmermeerpolder in het begin van Februarij 1854 te Haarlem. Bij de nadere aankondiging van de dagen, van verkoop, het uur en de plaats, zullen de Staten der te veilen perceelen, met de voorwaarden en de kaarten, te bekomen zijn bij den heer de Breuk, boekdrukker te Leiden.

* Schiedam 30 December. Op heden was de voorraad alhier als volgt: 2347 L. ged. rogge en 2406 L. ongedroogde of ligt gedroogde dito; te zamen 4753 L. rogge; — 2766 L. gedr. gerst, 285 L. ongedroogde dito, te zamen 3051 L. gerst; — 114 L. tarwe.

(Die voorraad beliep op 1 Jan. 1853, 8400 L. rogge, 681 L. gerst en 956 L. tarwe.)

De aanvoer uit zee bedroeg alhier: in 1852 circa 17600 L. rogge, 10800 L. gerst en 1350 L. tarwe; — en in 1853, ruim 16000 L. rogge, 14500 L. gerst en circa 500 L. tarwe. (*S. C.*)

De begunstigers te Groningen hebben de giften, die zij gewoonlijk op oudejaars-avond aan hunne begunstigers schonken afgeschaft en hebben daarvoor aan den archidiaken der Ned. Herv. gemeente voor de algemeene armen der stad, de som van *f* 265 ter hand gesteld.

De diaconie der Nederduitsch Herv. gemeente te Dordrecht, heeft dezer dagen, onder meer andere giften die van honderd wollen dekens ontvangen. (*D. C.*)

Het departement der Ned. maatschappij ter bevordering van nijverheid te Amersfoort, heeft zich dezer dagen tot het stedelijk bestuur gewend, met verzoek een bruikbaar lokaal ter zijner beschikking te willen stellen, ten einde in het volgend jaar eene tentoonstelling van landbouw en nijverheid te kunnen houden.

De kantoren van den Rijkstelegraaf zijn in verbinding gesteld met het Oostenrijksch telegraaf kantoor te Orsova, in Hongarije. Voor een enkelvoudig berigt naar deze plaats, wordt, aan de Ned. kantoren, 9.60 gulden betaald.

Het *Politie-blad* meldt, dat blijkens aangifte, den 2den Dec. aan het postkantoor te Leijden een aangeteekenden brief werd bezorgd, inhoudende: 1 bankbillet à *f* 40. —, zijnde n°. 199; 1 muntbillet à *f* 10. —, n°. 230814 en een coupon van het kantoor Danckers, groot *f* 2.97, n°. 4020, de brief was naar Roterdam bestemd en is niet bezorgd.

De commissie van beheer en toezigt over de droogmaking van het Haarlemmermeer heeft verwittigd, dat in het begin van Februarij 1854, te Haarlem zal worden overgegaan tot den vijfden verkoop van eene groote partij gronden. De dag van den verkoop en de voorwaarden zullen nader worden bekend gemaakt.

De directie van de maatschappij de Atlas, heeft aan hare werklieden gedurende den winter 10 pct. verhooging van loon toegekend, wegens den hoogen prijs der levensmiddelen.

Als eene bijdrage voor de belangrijkheid van den Schiedamschen graanhandel kunnen wij mededeelen, dat van de 707 te Archangel, gedurende het gesloten saizoen, uitgeklaarde schepen, waarvan 136 naar Nederland, 31 naar Schiedam en 21 naar de Maas (waaronder verscheidene naar Schiedam) bestemd waren. (*S. C.*)

De heer J. van der Wel, gereputeerd grondeigenaar en landbouwer te Delft, heeft dezer dagen van den generaal L. von Daehn, chef der genie van het Russische Keizerrijk, eenen kostbaren gouden ring met carolijnen steen ontvangen wegens het verzenden van eene uitstekende collectie Hollandsch rundvee, naar de landgoederen van dien generaal in Polen, waar bij het ras van dit vee wenscht voort te planten.

Eergisteren morgen is het drijfijs, dat in de Maas, voor Rotterdam zeer menigvuldig was, boven de Draaisteeg vast blijven zitten; benedenwaarts is nog alles open.

De te Amsterdam daargestelde duinwaterleiding beantwoordt reeds aanvankelijk goed aan het doel; het verbruik van water neemt dagelijks toe; eergisteren werden circa 21,000 emmers afgeleverd.

Ingezonden Stukken.

Het Voorstel der negen mannen en de Amsterdamsche geneeskundige kring.

Ter wederlegging, zoo het schijnt, van eenige beschouwingen, onder bovenstaanden titel, naar aanleiding van eenige feiten geplaatst in het Handelsblad van den 24 dezer, komt in N°. 52 van het Nederlandsch Weekblad voor geneeskundigen eene redenering voor, die, bijaldien zij aan haar ligtelijk te gissen doel zou beantwoorden, had moeten aantoonen, dat het Voorstel van Onderdendam tot ondersteuning van het Wetsontwerp tot afschaffing van den accijns op het vleesch en van het tonnegeld, door het Hoofdbestuur der Nederlandsche Maatschappij ter bevordering der geneeskunst, ten einde preadvies in te winnen, *niet* is opgezonden aan de kringen Amsterdam, Leeuwarde en Utrecht. Kringen, gevestigd in steden, waar de kern der oppositie zetelde tegen het regeringssysteem van het vorig ministerie, reeds voor deszelfs optreding.

Wanneer dit punt in genoemde redenering geheel ter zijde is gelaten, dan schijnt men wel te hebben gevoeld, dat de bewering, dat die kringen zouden zijn aangewezen bij het lot, aanleiding zou geven tot de meening, dat ook het *lot* in deze partij was, of liever dat het lot de partijgeest heeft moeten dienen.

Het eerste argument, in het Weekblad aangevoerd, „dat „de zaak niet tot den werkkring der maatschappij behoorde," kan niet zijn gedeeld door de geheele vergadering van de geneeskundige kring; want geen geneesheer zal in goeden ernst durven ontkennen, dat elke zaak, die met de volksvoeding in verband staat, betrekking hebbe tot de werking van den arts en tot die van de Nederlandsche Maatschappij ter bevordering der Geneeskunst.

Het tweede beweren, dat er niet was gevraagd een „wetenschappelijk betoog over het wenschelijke of noodige „van het meerder gebruik van dierlijk voedsel, maar een „vertoog om te betoogen [illegible] de omstandigheid niet wegcijferen, dat in de Tweede Kamer der Staten-Generaal *proeven* van *betoog* hebben gegolden tegen de noodzakelijkheid van het gebruik van dierlijk voedsel voor den mensch, tegen welker ontvankelijkheid de Nederlandsche Maatschappij ter bevordering der Geneeskunst een *vertoog* had behooren in te leveren.

De derde meening, dat het Voorstel der negen leden was van financiëlen, politieken aard en strekking, waarmede een zedelijk ligchaam zich niet mag bemoeijen, bewijst, dat men de politieke strekking had aangenomen. Eene strekking, die alleen door de politieke bestrijders der negen mannen is beweerd, niet bewezen. Het aannemen dier politieke strekking is eene politieke daad, merkwaardiglijk overeenstemmende met de politieke keuze der kringen Amsterdam, Leeuwarden en Utrecht tot het indienen van advies. Waaruit volgt, dat de wensch der afdeeling om „zich niet te begeven" met „de hindernissen van politieken aard" eigenlijk moet verstaan worden als de wensch om verschoond te worden van het uitspreken van een de eigene politieke meening wedersprekend advies.

De „financiële hindernissen" die de kring tegen de raadzaamheid van het Voorstel „mogelijk aanwezig" achtte, moest juist de geneeskundige kring overlaten aan de overweging en het oordeel van staatslieden die speciale kennis van de financiën bezitten. Indien de kring regt had daarop hare meening te gronden, waar toe zou dit leiden? Zij mogt dan nimmer eenigen raad geven, die niet financieël voordeelig ware.

Zou men niet op deze wijze voortgaande de geneeskundige kring zien overslaan tot het uiterste, waarvan hij te vergeefs het midden tracht te ontwijken en denzelven al zeer schielijk zien worden een financiële kring?

Nog een woord over de zedelijkheid van de Nederlandsche Maatschappij ter bevordering der geneeskunst als zedelijk ligchaam. De geneeskunst vordert van hare beoefenaren verkondiging der waarheid. Met die verkondiging is elk geneesheer geroepen van het oogenblik, dat hij zijne werkkring aanvangt. Die roeping geldt zonder ophouden.

Wat nu roeping is en pligt voor den arts, dat ook is roeping en pligt voor elke vereeniging van artsen ter bevordering der geneeskunst. De zedelijkheid van dergelijke zedelijke ligchamen lijdt schade door het ongeoorloofd verzwijgen, wint door het pligtmatig verkondigen van de waarheid.

En de waarheid, welke de Nederlandsche Maatschappij ter bevordering der geneeskunst onlangs had behooren te verkondigen is: dat de mensch, om tot levensarbeid en krachtig te wezen niet sleebts *brood* en *aardappelen* behoeft, zooals dezer dagen met het gezag van den Volksvertegenwoordiger is gezegd geworden, maar dat, dewijl bij daartoe ook dierlijk voedsel noodig heeft, duizenden in Nederland door deszelfs gemis omkomen.

Het zou der moeite waardig zijn de organen der Nederlandsche Maatschappij ter bevordering der Geneeskunst te hooren antwoorden op de vragen, door den Heer Thorbecke den 20 dezer, in de zitting van de 2de Kamer der Staten-Generaal gedaan: „Indien gij ons voorstel *als middel van* „*oppositie* gelieft te beschouwen en het daarom verwerpelijk „keurt, wat zult gij hun antwoorden, die uwen tegenstand „niet uit uwe overtuiging, niet uit besef van hetgeen waar „en goed en noodzakelijk is, maar enkel uit onwil verklaren? Uit *onwil* om een voorstel aan te nemen, dat „niet van de Regering komt? Die u verwijten dat gij aan „de zucht om eene *politieke demonstratie* tegen het vorig „Gouvernement te doen, uw beter inzigt van het algemeen „belang opoffert? S.

Amsterdam, 28 Dec. 1854.

Advertentiën.

Prijs-Courant der Effecten.

AMSTERDAM, 2 Januarij 1853.

Nederland.	Pct.		Rusland.	Pct.	
Ned. W. Schuld.	2½	62⅞ 3¹⁄₁₆ 63			
Dito Certificat.	3	76¼ ³⁄₁₆	*Hope* 1798/1816	5	106⅞ 7⅛ 7/8
Dito Dito	4	94¼ ⅜ ⁵⁄₁₆	Dito 1828/1829	5	
O. I. Leening.	4	94¼	Cert. 1831/1833	5	
Amort. Syndic.	3½		Dito Dito	[illegible]	[illegible]
Hand.-Maats.	4½		Dito *Hope*	4	90¼
Belgie.			Dito *Stieglitz*	4	89
Certificaten	2½		Dito dito 5e Ser.	4	
[illegible]			[illegible]	6	
Frankrijk.			Certific. dito.	6	
Obligatiën	3		**Polen.**		
Spanje.					
Nieuwe	1	21⅜ ½	Obligatiën	4	82½ ¾
Dito Buitenl.	3		**Oostenrijk.**		
D° Binnenl. c/m.	3	41⅛ ⁵⁄₁₆ ¼	Metalliek	5	
Bew. Sp. Com.		5¹⁄₁₆ ⅛	Dito bet. Amst.	5	
Amort. Schuld.		4¹¹⁄₁₆	Dito letter B.	5	
Portugal.			Dito 1847	2½	
Londen nieuwe.	5	36⅝ ¹¹⁄₁₆ ¹¹⁄₁₆	Dito 1851/1852	2½	
Dito uitgest.	4				

Mexic. Onb. 23⅞, ½.

Onze fondsenmarkt was heden over het geheel prijshoudend met veel handel in de hoofdsoorten, zoo van Hollandsche als vreemde effecten.

LONDEN, heden, Maandag 2 Jan. 12 ure. Consols 93⅛, ⅜; Spanje 1 pct. 21⅛, ⅜ ex div.; Mexic. 23¾, 24¼; Sardinie 90, 91.

Gedrukt bij C. H. SUSAN, Jr., te 's Gravenhage.